

Egy közülünk...

Mi, a szovjet birodalom legvidámabb barakkjának szürkeségében és elszigeteltségében élő nők, talán azt sem tudtuk, hogy léteznek, miközben az Egyesült Államokban nők tízmilliói rajongtak érte. Háziasszonyok és dolgozó nők hétről hétre megigézve hallgatták és nézték a műsorait, vásárolták a könyveit, követték életmód-, főzési és kertészkedési tanácsait, és mind olyanok szerettek volna lenni, mint Martha Stewart. Olyan szépek, olyan divatosak, olyan perfekt feleségek, olyan tipp-topp háziasszonyok és olyan tökéletes és autonóm nők.

126

Mindegy, ki miként tartja számon Martha Stewartot, tökéletes háziasszonyként, Amerika első női milliárdosaként, börtönviselt tőzscsalóként, ünnepelt könyvíróként, Charles Simonyi szeretőjeként vagy az Instagram sztárjaként, élettörténete a legendás amerikai csoda megtestesülése. Ő az az alsó középosztálybeli, elnyomott, szegény lány, akit tehetsége, eltökéltsége, kreativitása és határtalan ambíciói elképzelhetetlen magasságokba emeltek és mélységekbe taszítottak. Akinek kizárólag saját erejéből sikerült kitörnie osztályának karanténjából és a „korlátlan lehetőségek hazájában” megvalósítania legmerészebb álmait. Aki egész életében autonóm, öntudatos nő maradt, nem szorult mások segítségére, de ő se nagyon segített másokon. Aki jobban szerette a növényeket, mint az embereket, több szeretetet ölt kertje ápolásába, mint

leánya nevelésébe. Aki számára valószínűleg a férfiak elsősorban eszközök voltak ahhoz, hogy saját „tökéletes” életét megvalósíthassa. És aki nyolcvan-egynehány éves korában olyan őszintén tud beszélni önmagáról és életéről, ahogyan csak egy rendíthetetlenül magabiztos, autonómiáját soha fel nem adó, sorsával elégedett, igazán sikeres nő beszélhet.

Martha Stewart maga Amerika! Minden sikerével, kudarcával, tökéletességével és tökéletlenségével. Ez ragadhatta meg a róla szóló dokumentumfilm készítőjét, R. J. Cutlert is, hogy elmesélje, illetve magával Marthával elmeséltesse az élettörténetét. A film készítéséhez hatalmas dokumentumanyagot, a főszereplő leveleit, feljegyzéseit, naplójegyzeteit, korábban soha nem látott fényképeit, családjával, barátaival és ellenségeivel készült interjúkat és a történelmi háttérrel, a képregények stílusában megrajzolt háttéranyagot használ fel a rendező.

Martha Stewart narrátornak is kiváló. Önreflektív, rövid, határozott, ironikus mondatai remekül tükrözik személyiségét, foglalják össze életét. Megismerjük a miliót, amelyben felnőtt, a kort, amelyben élt, és megértjük vagy legalábbis megpróbálhatjuk megérteni lélegzetelállító sikerének, bukásának és újrakezdésének titkait.

„Éreztem, hogy Martha mennyire megszemélyesíti korát, és élete igazi amerikai sikertörténet. Számomra világos volt, hogy készen áll arra,

hogy valamilyen formában elmesélje az élettörténetét, így adta magát, hogy készüljön egy film az életéről és a korról, amelyben élt. Amelyből kiderül, hogy miért volt olyan jelentős kulturális szereplő, egy valódi kulturális ikon oly sok évtizeden át, olyan sokféle módon. Elkezdtem olvasni Martháról, és minél többet tudtam meg róla, annál nyilvánvalóbb lett számomra, hogy mennyire bonyolult, összetett, konfliktusokkal teli ember, és annál jobban izgatott a története” – mesélte a rendező főhőséről.

Martha Stewart New Jerseyben, egy hatgyermekes, alsó középosztálybeli családban nőtt fel, egy kudarcot kudarokra halmozó, perfekcionista, szívtelen, gonosz apa és egy gyenge, melegszívű, családcentrikus anya mellett. Már középiskolás korában kereste az önállósulás lehetőségeit, először bébiszitterként, később tinédzser manökenként keresett pénzt, hogy némileg függetlenedni tudjon bászakodó apja mellett. Tizennyolc éves korára csak egyetlen dologban volt egészen biztos: ahhoz, hogy megvalósíthassa álmait, menekülnie kell a bántalmazó apa és a védtelen anya által teremtett nyomasztó, konfliktusokkal teli családból.

Miután az okos, tehetséges, ambiciózus lány ösztöndíjat nyert a New York-i Barnard Schoolba, rövid idő alatt eldöntötte, hogy tökéletes, sikeres, gazdag akar lenni, és elsajátította az ehhez vezető út legfontosabb kellékeit is. Beleszerezett egy gazdag, zsidó fiatalemberbe, tizenkilenc évesen férjhez ment hozzá, és így egyik napról a másikra az amerikai high society tagja lett. S miközben fenéig hörpintette a

gazdagság, a szépség és a szerelem minden örömét, elszántan figyelt és kereste saját útját. Nem könyvekből vagy tananyagból tanult, hanem a környezetétől leste el, hogyan lehet gazdag, sikeres, miközben megőrzi autonómiáját. Nem akart dísz tárggyá válni, a gazdag ügyvéd szép és illedelmes felesége maradni, önálló karrierre, saját sikerekre vágyott. És meg is valósította.

Martha zseniálisan ráérezett, hogy életmód-, főzési és kertészeti tanácsaival nem a leggazdagabbakat, hanem a középosztálybeli nőket, a K-Markt vásárlóit kell megcéloznia, azt sugallva, hogy ő egy közülük, hogy ők is lehetnek olyanok, mint Martha, ha a tökéletességre törekednek, ha mindent tökéletesen próbálnak csinálni. Az apjától örökölt nyomasztó perfekcionizmust sikeresen ötvözte nőiességével, látványával. Önmagával és környezetével kíméletlen volt, munkatársai közül sokan utálták kíméletlen szigorúsága miatt, a képernyőről mégis mindig egy megértő, mosolygó, könnyed nő nézett a közönségre.

Megtanította a nőket, hogyan kell az ünnepi asztalra a szalvétát összehajtogatni, hogyan kell a friss zöldséggel és gyümölcsökkel teli tálat valóságos kánaáni látvánnyá változtatni, hogyan kell a lazacot szeletelni, hogyan kell a növényeket egymás mellé ültetni és metszeni, a kertből édent varázsolni. Csupa olyan dologra tanított, amit bárki képes elsajátítani és megvalósítani; nem kell hozzá sok pénz vagy túl sok idő, csupán odaadásra, harmóniára és tökéletességre törekvésre van szükség.

Martha volt az első női influenszer, akkoriban, amikor még ez a kifeje-

zés nem is létezett. Ő lett a tőzsde elnökségének első női tagja, ő volt az első női dollármilliárdos. Cége, a Living Omnia tőzsdére lépését követően egy év alatt 1,2 milliárd dollár hasznot hozott, negyven év alatt több mint száz könyvet írt, 18 Emmy-díjat kapott, hét időszi ki magazint jelentetett meg, és ma az Instagramon kétmillió követője van.

Martha volt az is, akit az Amerikai Legfelsőbb Bíróság hazugság, illetve a nyomozhatóság félrevezetése miatt öthavi börtönbüntetésre, öt hónap házi őrizetre és két év közügyektől való eltiltásra ítelt. Miközben tényszerűen semmit nem tudtak rábizonyítani. Először bennfentes kereskedés miatt próbálták bíróság elé állítani, a vád azonban gyorsan megdőlt. Ezt követte a nyomozhatóság félrevezetésére vonatkozó vád. Bizonytalan tanúvallomások, kétes értékű bizonyítékok, a bukását látni akaró média és a közvélemény ítélete alapján nyilvánította bűnösnek az esküdtszék. „Hazudott” – mondták ki az ítéletet az esküdtek. Az ítéletben azonban sokkal nagyobb súlya volt az előítéleteknek, az irigységnek, a nőgyűlöletnek, a sikeres emberekkel szembeni zsigeri ellenszenvnek, mint a tényeknek. Ha Martha férfi lett volna, talán soha nem születik meg ez az ítélet. Mert a tőzsde férfiakra szabott világa képtelen volt megbirkózni a ténnyel, hogy egy tökéletesen self-made woman, saját cégével, rövid idő alatt nagyobb sikert ér el, mint ők évtizedeken keresztül, gyakran legalábbis féllegális módszerekkel épített cégeikkel.

Martha Stewart nem volt jó feleség, nem volt jó anya, nem volt em-

patikus munkaadó, nem volt különösebben kedves társasági lény, de merész volt, öntudatos, magabiztos, kreatív és végtelenül autonóm. Valaki, aki úgy érezte, hogy bármire képes, hogy minden álmát meg tudja valósítani, hogy bármilyen mély válságból talpra tud állni, és mindig tud valami olyasmit nyújtani a közönségének, amit rajta kívül senki más.

Saját állítása szerint két mottója volt. Az egyik, hogy „minden nap tanulj valami újat”. A másik: „Hogyha túl vagy a változáson, akkor lépj tovább.” „Valóban kíváncsi vagyok, és nem akarok kétszer ugyanazon az úton végigmenni, ha nem muszáj” – vallotta.

És valóban továbblépett. A börtönben megszelídítette ellenséges rabtársait, öntudatra, önmegvalósításra tanította őket, számos muszlim rabtársa azóta is a barátnője.

Azután pedig a visszatérés érdekében vállalta a Central Comedyben való fellépést, és hátrányát, hogy nő, hogy börtönviselt és idős, az előnyére tudta változtatni. Ő aratta a legnagyobb sikert – az egyébként durva és ellenszenves – show-műsorban. Újraindult a karrierje. Ma – nyolcvanon túl – ő az Instagram egyik legnagyobb sztárja, milliók követik. Martha Stewart több mint negyven éve Amerika egyik legnagyobb kulturális ikonja, és feltételezhetően örökre az is marad.